

DOI 10.36074/grail-of-science.21.03.2025.043

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Мірошниченко Тетяна Миколаївна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та логістики, заст. директора інституту
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

Писаревський Микола Ілліч

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій, директор інституту
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

Бабічев Анатолій Валерійович

канд. держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування, проректор університету
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

Внуков Ігор Васильович

доцент кафедри військової підготовки офіцерів запасу
Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "ХПІ", Україна

РОЗДІЛ X. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Анотація. У статті висвітлено роль та значення публічної дипломатії у формуванні міжнародного іміджу держави. Розглянуто, як саме публічна дипломатія дозволяє державам встановлювати діалог із зарубіжними аудиторіями, просувати національні інтереси та формувати позитивний образ, який сприяє досягненню стратегічних цілей. Здійснено аналіз основних концептуальних підходів до публічної дипломатії як інструмента «м'якої сили», що сприяє зміцненню національного авторитету на міжнародній арені. Розглянуто механізми та інструменти публічної дипломатії, зокрема культурні, освітні та інформаційні програми, діяльність міжнародних медіа та взаємодію з громадянським суспільством. Досліджено сучасні цифрові платформи та соціальні мережі, які розширюють можливості публічної дипломатії. Окрему увагу у даній статті приділено досвіду провідних держав світу у використанні публічної дипломатії для просування національних інтересів. Визначено ключові виклики, що стоять перед країнами у контексті глобальної конкуренції за позитивний імідж, зокрема дезінформацію, політичну поляризацію та кризові комунікації. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до формування міжнародного іміджу держави шляхом ефективної взаємодії між урядовими та неурядовими акторами. У підсумку наголошується на важливості

стратегічного планування у сфері публічної дипломатії для забезпечення стійкого та довготривалого позитивного сприйняття держави у світовому співтоваристві.

Ключові слова: публічна дипломатія; міжнародний імідж; м'яка сила; зовнішня політика.

Постановка проблеми. У світі глобалізації й посилення міжкультурної взаємодії держави дедалі більше покладаються на інструменти «м'якої сили», до яких належить і публічна дипломатія, як засіб формування сприятливого образу країни за кордоном.

Публічна дипломатія є ключовим інструментом реалізації зовнішньої політики держави у сучасних міжнародних відносинах. Її розвиток зумовлений глобалізацією, поширенням інформаційних технологій та зростаючою роллю громадськості у формуванні міжнародного порядку денного. Незважаючи на різноманітність підходів до визначення сутності публічної дипломатії, існує спільне розуміння її як механізму комунікації між державою та іноземною аудиторією з метою досягнення стратегічних цілей. Одним із найвідоміших визначень публічної дипломатії є визначення Е. Мерроу, який зазначив, що це «прямий контакт з народами інших країн для формування громадської думки, що підтримує зовнішньополітичні інтереси держави». Згідно з таким підходом, основна мета публічної дипломатії полягає у створенні позитивного іміджу держави через діалог, культурні програми, освітні ініціативи та медійний вплив.

Аналіз досліджень та публікацій. Серед українських науковців, які приділяли увагу дослідженню питання публічної дипломатії, можна відзначити: М. Павлюха (аналіз сучасної дипломатії та її інструментів), І. Єремєєву (дослідження іміджу країн у міжнародних відносинах), Ю. Висоцького (публічна дипломатія та її вплив на формування міжнародного іміджу), Д. Дубова (системний аналіз міжнародних комунікацій), І. Сухорольську (медіакомунікації та їх роль у публічній дипломатії). Серед зарубіжних науковців варто виділити Дж. Ная, який ввів поняття «м'якої сили» (soft power), Л. Пірсона, який аналізував роль Великої Британії у глобальній дипломатії, та Ф. Сейбера, що зосереджується на зв'язку між публічною дипломатією та медійним простором.

Метою роботи є визначення ролі публічної дипломатії у формуванні іміджу різних країн.

Виклад основного матеріалу. Публічна дипломатія перетворилася на один із ключових інструментів сучасної міжнародної політики, відіграючи важливу роль у створенні позитивного іміджу держави на міжнародній арені. У контексті глобалізації та зростаючої відкритості інформаційного простору вплив держав у міжнародних відносинах визначається не лише їхнім економічним чи військовим потенціалом, а й здатністю ефективно комунікувати зі світовою спільнотою, поширювати свої культурні, соціальні та політичні цінності, а також формувати стійке позитивне сприйняття серед інших народів. Головна мета публічної дипломатії полягає у впливі на громадську думку за кордоном, що сприяє зміцненню позицій держави на світовій арені, підвищенню рівня довіри до неї, залученню інвестицій, туристів та підтримку міжнародних партнерів. В умовах глобалізованого світу, де інформація поширюється миттєво, уряди прагнуть формувати образ своєї країни як надійного партнера, культурно розвиненої держави та привабливого туристичного напрямку [5, с. 122-127].

Публічна дипломатія дозволяє державам встановлювати діалог із зарубіжними аудиторіями, просувати національні інтереси та формувати позитивний образ, який сприяє досягненню стратегічних цілей. На думку Дж. Ная, публічна дипломатія є одним із основних елементів «м'якої сили» (soft power), тобто здатності держави досягати своїх цілей через привабливість і переконання, а не примус чи економічний тиск. Публічна дипломатія охоплює такі аспекти, як культурний обмін, освітні програми, медійні кампанії та використання цифрових платформ для спілкування із зарубіжною аудиторією. Одним із прикладів успішного застосування публічної дипломатії є діяльність Інститутів Гете у Німеччині, які пропагують німецьку мову та культуру за кордоном. Ці інститути проводять культурні заходи, мовні курси та дискусійні платформи, що сприяють формуванню позитивного іміджу Німеччини як культурно розвиненої держави. Іншим прикладом є британська організація British Council, яка через освітні програми та культурні проекти формує позитивне сприйняття Великої Британії в міжнародному середовищі [4].

Публічна дипломатія охоплює широкий спектр заходів, таких як освітні програми, культурні обміни, спортивні події, міжнародні виставки, медійні кампанії, а також офіційні заяви та публічні виступи державних діячів. Важливим аспектом цього процесу є співпраця з громадянським суспільством, бізнесом та засобами масової інформації, які виступають ключовими агентами передачі повідомлень та формування іміджу. Зокрема, участь у міжнародних культурних проєктах чи організація дипломатичних заходів сприяє поширенню позитивних наративів про державу, що посилює її «м'яку силу». Формування міжнародного іміджу тісно пов'язане із стратегічним підходом до управління комунікаціями. Держава, яка прагне створити або покращити свій міжнародний імідж, повинна чітко визначити свої стратегічні цілі, цільову аудиторію та ключові повідомлення. Успішна публічна дипломатія базується на довгострокових стратегіях, які враховують унікальні особливості країни, її історію, культуру та сучасні досягнення. Наприклад, скандинавські країни активно використовують публічну дипломатію для просування ідей гендерної рівності, екологічної свідомості та високих стандартів життя, що формує їх образ прогресивних і стабільних держав [7, с. 12-20].

Успішна реалізація ініціатив публічної дипломатії потребує ефективного управління інформаційними потоками, особливо у сучасному цифровому світі. Соціальні мережі та цифрові платформи відкривають нові можливості для комунікації з глобальною аудиторією, але водночас вимагають оперативності, достовірності та чутливості до культурних особливостей різних груп.

Інструменти цифрової дипломатії дозволяють державам оперативно реагувати на міжнародні виклики, поширювати правдиву інформацію та спростовувати дезінформацію, яка може шкодити їхньому іміджу. Сучасні цифрові технології також значно розширили можливості публічної дипломатії. Зокрема, «Твіттер-дипломатія» (Twitter-diplomacy) стала важливим інструментом у взаємодії з міжнародною аудиторією. Державні діячі та офіційні установи використовують соціальні мережі для донесення своїх позицій, реагування на кризи та просування іміджу держави. Дослідження Pew Research Center (2024 рік) вказують, що активність держав у соціальних мережах корелює з покращенням їхнього міжнародного сприйняття, особливо серед молодшої аудиторії (рис. 1).

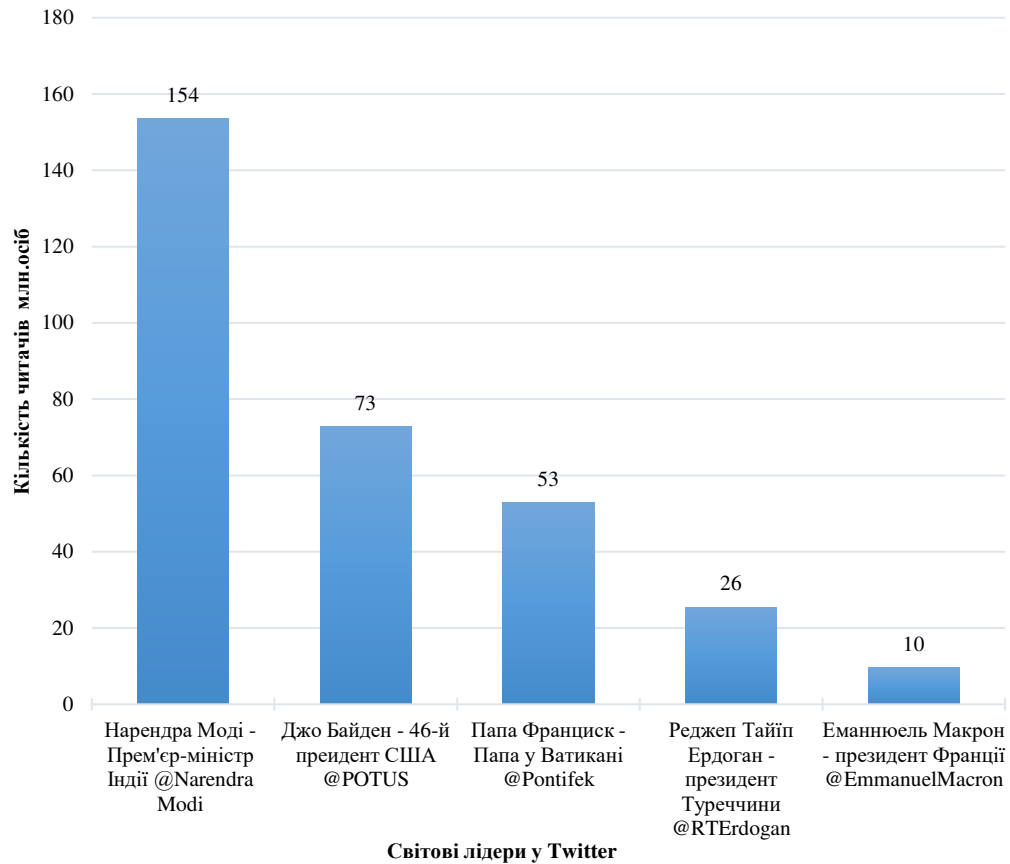

Рис. 1. Рейтинг світових лідерів за кількість підписників у Twitter в 2024 році, млн. осіб [3]

Крім культурних та освітніх аспектів, публічна дипломатія також відіграє важливу роль у кризових ситуаціях. Як-от, після аварії на Чорнобильській АЕС Україна доклала значних зусиль до формування нового міжнародного іміджу, орієнтованого на прозорість, відкритість і турботу про екологію. Завдяки комунікаційним кампаніям та міжнародній співпраці, країна поступово відновила свою репутацію.

Відомий зарубіжний дослідник Я. Меліссен, у своїх працях виділяє, що ефективність публічної дипломатії залежить від автентичності, довгостроковості та послідовності зусиль. Короткострокові медійні кампанії можуть привернути увагу, але для формування стабільного позитивного іміджу потрібні постійні інвестиції у міжнародні відносини та взаємодію з іноземними аудиторіями. Публічна дипломатія сприяє зміцненню довіри, налагодженню діалогу та досягненню стратегічних цілей. Ефективна публічна дипломатія поєднує культурні, освітні та медійні інструменти, забезпечуючи гармонійне представлення держави на міжнародній арені [1].

Водночас публічна дипломатія не позбавлена викликів. Високий рівень конкуренції між державами за увагу міжнародної спільноти, загроза інформаційних воєн, а також можливі внутрішні протиріччя можуть значно ускладнювати реалізацію дипломатичних стратегій. Особливо складною є ситуація для держав, які стикаються з негативними стереотипами, політичними

кризами або конфліктами. У таких випадках публічна дипломатія стає інструментом подолання кризових ситуацій та управління репутаційними ризиками. Публічна дипломатія відіграє ключову роль у формуванні міжнародного іміджу держави, забезпечуючи їй можливість ефективно позиціонувати себе на світовій арені, залучати зовнішню підтримку та створювати довгострокові партнерські відносини. Завдяки активному використанню інструментів публічної дипломатії держава може не лише підвищити свій престиж, але й посилити свій вплив у глобальному середовищі, сприяючи досягненню стратегічних цілей [2, р. 35-45].

У сучасному світі публічна дипломатія також набуває нового значення у контексті боротьби за довіру та легітимність на міжнародній арені. Зростання кількості міжнародних криз, зміна геополітичних розстановок та посилення глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, міграція чи пандемії, вимагають від держав не лише реагування, але й активного формування порядку денного. У цьому процесі публічна дипломатія виступає засобом, через який держава може пояснювати свої дії, залучати підтримку міжнародної громадськості та сприяти формуванню глобального консенсусу з важливих питань.

Публічна дипломатія відіграє особливо важливу роль у багатосторонніх форматах співпраці з міжнародними та регіональними організаціями, зокрема ООН і Європейським Союзом. У цих структурах імідж держави та рівень її впливу на громадську думку можуть безпосередньо впливати на підтримку її ініціатив та участь у прийнятті рішень. Ефективне просування своєї позиції через міжнародні конференції, культурні заходи чи дипломатичні форуми дозволяє країні закріпити свої національні інтереси у міжнародних актах або забезпечити необхідні політичні чи економічні домовленості [8].

Крім того, важливо розуміти, що формування іміджу держави є процесом, який вимагає системності, послідовності та відповідності дій проголошеним цінностям. Будь-які суперечності між задекларованими принципами та реальними діями можуть завдати серйозної шкоди міжнародному іміджу держави. Для прикладу, держави, які проголошують принципи демократії та прав людини, але допускають порушення цих норм на власній території, стикаються з критикою та втратою довіри. У таких випадках репутаційні втрати можуть бути значними, а їх подолання вимагатиме значних зусиль.

Публічна дипломатія також є потужним інструментом для країн, які перебувають у стані конфлікту або мають обмежені ресурси для традиційної дипломатії. Для таких держав важливо демонструвати свою відкритість, готовність до співпраці та пошук спільних рішень. Водночас вони можуть активно використовувати культурну та історичну спадщину як основні елементи свого іміджу. А саме, невеликі держави, які не мають значного політичного чи економічного впливу, можуть досягти успіху завдяки просуванню унікальної культури, туризму чи природних багатств. У світі, де інформація стає ключовим ресурсом, успіх публічної дипломатії значною мірою залежить від здатності держави управляти своїм медійним образом. Інтеграція новітніх технологій, включаючи штучний інтелект та цифрові комунікації, відкриває нові перспективи для адаптації дипломатії до сучасних реалій. Використання соціальних мереж, створення візуально привабливого контенту

та індивідуалізація повідомлень під конкретні аудиторії дозволяють не лише досягати більшої ефективності, але й будувати тривалі зв'язки з міжнародною спільнотою [9, с. 45-55].

Ефективність публічної дипломатії значною мірою залежить від спроможності держави адаптувати свої стратегії до постійно змінюваних умов міжнародного середовища. Одним із важливих аспектів є вміння оперативно реагувати на кризи, які можуть негативно впливати на імідж країни. Кризи, пов'язані з економічними проблемами, соціальними конфліктами чи політичними скандалами, вимагають швидких та професійних дій у рамках публічної дипломатії для мінімізації репутаційних ризиків. Зокрема, країни, які стикаються з дезінформаційними кампаніями чи інформаційними війнами, повинні мати розроблені механізми протидії та інструменти для відновлення довіри до себе на міжнародній арені. Ключовим елементом ефективної публічної дипломатії є вибудовування сталих партнерств з міжнародними організаціями, неурядовими структурами та приватним сектором. Така співпраця дозволяє не лише розширити інструментарій дипломатичних дій, але й використовувати експертизу та ресурси партнерів для досягнення спільних цілей. Країни можуть залучати міжнародні бренди чи громадські організації для популяризації своїх культурних чи освітніх програм за кордоном, що сприяє зміцненню позитивного іміджу [6, с. 122-131].

Висновки та пропозиції. Враховуючи викладене, ми дійшли таких висновків, що публічна дипломатія відіграє ключову роль у формуванні міжнародного іміджу держави. Вона забезпечує не лише створення позитивного образу, але й сприяє побудові довготривалих відносин довіри між країною та світовою спільнотою. Успішна реалізація стратегії публічної дипломатії вимагає інвестицій у людський капітал, інноваційні технології та чітке розуміння глобальних тенденцій. Таким чином, держави, які приділяють значну увагу публічній дипломатії, отримують можливість не лише закріпитися як впливові гравці на міжнародній арені, але й забезпечити сталий розвиток та добробут своїх громадян через зміцнення міжнародного співробітництва. Через публічну дипломатію держава може впливати на сприйняття своєї культури, політики та економічного потенціалу серед міжнародної спільноти, сприяючи формуванню позитивного іміджу. Використання інструментів культурного обміну, освітніх програм, мас-медіа та цифрових платформ дозволяє досягати широкої аудиторії та встановлювати довгострокові відносини з іншими країнами.

Список використаних джерел:

- [1] Carta C., Higgott R. Cultural Diplomacy in Europe: Between the Domestic and the International. Springer International Publishing; Palgrave Macmillan, 2020. 274 p.
- [2] Social Media Fact Sheet. Pew Research Center. 2024. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/fact-sheet/social-media/>
- [3] Габро І. Особливості використання засобів та інструментів медіа- дипломатії в зовнішній політиці Великобританії та Німеччини. Міжнародні відносини. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3124
- [4] Павлюх М. В. Публічна дипломатія як тренд у сучасних політичних відносинах: процеси трансформації. Політичне життя. 2022. №4. С. 122-127.

- [5] Сербіна Н.Ф., Кучмій О.П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Вип. 100. С. 122-131.
- [6] Ткач А. М'яка сила як інструмент непрямого управління міжнародними процесами. Політичні проблеми міжнародних систем. 2016. № 2. С. 12-20.
- [7] Черненко Т. Публічна дипломатія як сучасний пріоритет зовнішньої політики держави. Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2017. № 1 (21). С. 45-55.

THE ROLE OF PUBLIC DIPLOMACY IN FORMATION OF THE INTERNATIONAL IMAGE OF A STATE

SCIENTIFIC RESEARCH GROUP:

Miroshnichenko Tetiana

PhD in Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of International Economic Relations and Logistics,
Associate Director

V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

Pysarevskyi Mykola

PhD in Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of Hotel and Catering Business and Food Production
Technologies, Director of the Institute

V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

Babichev Anatoliy

PhD in Public Administration,

Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Management and Administration, Vice-Rector

V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

Vnukov Ihor

Associate Professor of the Department of Military Training for Reserve Officers

Military Institute for Tank Troops of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Ukraine

Summary *This paper explores the role and significance of public diplomacy in shaping the international image of a state. The study examines how public diplomacy enables states to establish a dialogue with foreign audiences, promote national interests, and create a positive image that contributes to the achievement of strategic goals. The study analyzes the main conceptual approaches to public diplomacy as a «soft power tool» that strengthens national authority on the international map. The paper reveals the mechanisms and tools of public diplomacy, including cultural, educational, and informational programs, the activities of international media, and interaction with civil society. The study examines modern digital platforms and social networks, which expand the possibilities of public diplomacy, giving a special attention to the experience of leading countries in using public diplomacy to promote national interests. The paper identifies key challenges that countries face in the context of global competition for a positive image, such as disinformation, political polarization, and crisis communications. Findings justify the need for a comprehensive approach to shaping the international image of a state through effective interaction between state and non-state actors. In conclusion, this paper emphasizes the importance of strategic planning in the field of public diplomacy to ensure a sustainable and long-term positive perception of the state in the global community.*

Key words: *foreign policy, international image, public diplomacy, soft power*